

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Балабақшадағы тәрбие жұмысында «Адал азамат» құндылықтарын енгізу тәжірибесі

ЖАРИЯЛАНДЫ
22.12.2025

ТІРЕК СӨЗДЕР

адалдық, ар-ұят, ата-анамен серіктестік, әлеуметтік-эмоциялық дағдылар, жауапкершілік, құндылыққа бағдарланған тәрбие, мектепке дейінгі тәрбие, ұйым мәдениеті

СІЛТЕМЕ

<https://bilimger.kz/186036/>

Көмекбай Талшын Қуанышбекқызы

«Хан-Арыс» бөбекжай балабақшасы ЖШС

меңгеруші және әдіскер

АННОТАЦИЯ

Мақалада мектепке дейінгі ұйымдардағы тәрбие жұмысына «адал азамат» құндылықтарын жүйелі енгізудің мазмұны мен практикалық тетіктері талданады. Зерттеудің теориялық-әдіснамалық негізі ретінде Қазақстан Республикасының тәрбие саясатына қатысты нормативтік-құқықтық құжаттар, «Біртұтас тәрбие бағдарламасы» және мектепке дейінгі білім беру стандарттары қарастырылды. «Адал азамат» ұғымы ерте жаста қалыптасатын мінез-құлық дағдылары, әлеуметтік-эмоциялық құзыреттер және қоғамдық-этикалық нормаларды қабылдау үдерісімен байланыста түсіндіріліп, балабақшадағы күн тәртібі, ойын, қарым-қатынас мәдениеті, еңбек әрекеті және отбасы-балабақша серіктестігі арқылы іске асатын тәжірибелік модель ұсынылады. Мақалада педагогтің үлгілік әрекеті, тәрбие ортасын ұйымдастыру, құндылыққа негізделген коммуникация және мониторинг құралдары сипатталып, енгізудің тәуекелдері мен тұрақтандыру шарттары айқындалады. Нәтижесінде «адал азамат» құндылықтарын балабақша деңгейінде енгізу тек жекелеген іс-шаралар жиынтығы емес, ұйым мәдениеті мен күнделікті педагогикалық практиканы құндылықтық бағдарда қайта құру екені дәлелденеді.

КІЛТ СӨЗДЕР

мектепке дейінгі тәрбие, құндылыққа бағдарланған тәрбие, адалдық, ар-ұят, жауапкершілік, әлеуметтік-эмоциялық дағдылар, ұйым мәдениеті, ата-анамен серіктестік.

КІРІСПЕ

Қазіргі қазақстандық қоғамдағы әлеуметтік сенім, әділеттілікке ұмтылыс және азаматтық жауапкершілік мәселелері білім беру жүйесінде құндылыққа бағдарланған тәрбиені күшейтуді талап етеді. Мемлекеттік деңгейде тәрбие жұмысын біріздендіруге бағытталған «Адал азамат» идеясының білім беру ұйымдарында жүйелі іске қосылуы осы сұраныстың институционалдық көрінісі болып табылады. Бұл бағыттың өзектілігі ең алдымен мектепке дейінгі кезеңнің тұлғалық іргетас ретіндегі рөлімен түсіндіріледі: баланың адалдық, әділдік, қамқорлық, еңбекқорлық, өз-өзіне және өзгеге құрмет сияқты базалық моральдық нормаларды қабылдауы дәл осы жаста қарқынды қалыптасады, ал кейінгі кезеңдерде ол нормалар мінез-құлықтың тұрақты әдетіне айналады. Сондықтан «адал азамат» құндылықтарын балабақшада енгізу — «тәрбие жұмысының» бөлек бағыты ғана емес, ұйымның күнделікті режимі, педагог-бала қарым-қатынасы, ойын және әрекет тәсілдері арқылы құндылықты өмір салтына айналдыру үдерісі. Бұл мақалада аталған үдерістің мазмұны мен тәжірибелік іске асыру логикасы нормативтік негіздермен сабақтастықта қарастырылып, балабақша жағдайына бейімделген енгізу тәжірибесінің құрылымдық моделі ұсынылады. «Адал азамат» бағдарламасын білім беру ұйымдарында іске қосу туралы ресми хабарламаларда оның барлық деңгейлерге енгізілетіні атап көрсетілгені де мәселенің өзектілігін күшейтеді.

«АДАЛ АЗАМАТ» ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫНЫҢ МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ТӘРБИЕДЕГІ ТЕОРИЯЛЫҚ-ӘДІСНАМАЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

«Адал азамат» ұғымын мектепке дейінгі педагогика контекстінде түсіндіру ең алдымен құндылықтардың баланың психикалық дамуымен, әлеуметтік тәжірибені игеруімен және моральдық сезімдердің қалыптасуымен бірлікте қарастырылуын талап етеді, өйткені адалдық пен әділдік тек ақпарат ретінде үйретілмейді, олар қарым-қатынаста бастан кешірілетін тәжірибе арқылы орнығады. Бұл тұрғыда «Адал азамат» идеясы баланың өз әрекетіне жауап беруі, өзгенің құқығы мен еңбегін сыйлауы, шындықты айтуға ұмтылуы, уәде мен ережеге адалдығы сияқты мінез-құлық индикаторларымен нақтыланады да, педагогикалық ықпалдың объектісі ретінде күнделікті өмірлік жағдаяттарға «кіріктіріледі». Нормативтік деңгейде мектепке дейінгі тәрбие мазмұны мен күтілетін нәтижелер мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттармен айқындалады, ал құндылықтарды дамыту осы стандарттардағы тұлғалық-әлеуметтік даму

мақсаттарымен қабысады. Балабақшадағы тәрбие жұмысы өз кезегінде үлгілік оқу бағдарламалары мен ұйымдастыру қағидаларына сүйеніп, баланың жас ерекшелігіне сәйкес ойын арқылы үйрену, қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыру және қауіпсіз, қолдаушы орта құру қағидаттарын сақтауға міндетті.

Сонымен бірге «Адал азамат» құндылықтарын енгізудің әдіснамалық тірегі ретінде «Біртұтас тәрбие бағдарламасының» жалпы логикасын атауға болады: бағдарлама құндылықтарды білім беру ұйымындағы барлық тәрбиелік әсердің өзегіне айналдырып, тәрбиені бір реттік акциядан күнделікті педагогикалық практикаға көшіруге бағдар береді. Бұл тәсіл балабақшадағы тәрбиеде «тәрбие сағаты» сияқты бөлектенген форматтан гөрі, режимдік сәттер, еркін ойын, бірлескен еңбек, дау-дамайды шешу мәдениеті, эмоцияны реттеу, кезек күту, бөлісу, ризашылық білдіру секілді микроәрекеттер арқылы құндылықтарды «өмір сүргізуге» мүмкіндік береді. Құндылыққа бағдарланған тәрбие парадигмасы баланы «тәртіп объектісі» ретінде емес, таңдауы бар, сезімі мен пікірі бар тұлға ретінде қабылдап, педагогтің кәсіби позициясын бақылаушыдан серіктеске ауыстырады; дәл осы ауысым адалдықтың ішкі мотивацияға айналуына жағдай жасайды. «Адал азамат» ұстанымын балабақшада түсіндіруде академиялық және әдістемелік кеңістікте жарияланған материалдар да бағдар береді, алайда негізгі өлшем — құндылықтың баланың әрекетінде көрінуі және ұйым мәдениетінде бекітілуі.

БАЛАБАҚША КҮН ТӘРТІБІНЕ ҚҰНДЫЛЫҚТАРДЫ КІРІКТІРУДІҢ ПРАКТИКАЛЫҚ ТӘЖІРИБЕСІ: ОЙЫН, РЕЖИМДІК СӘТТЕР ЖӘНЕ ТІЛДІК ОРТА

Мектепке дейінгі ұйымдарда құндылықтарды енгізудің ең тиімді тәжірибесі — оларды арнайы «тәрбие тақырыбы» ретінде бөлек оқытпай, баланың күнделікті өміріне табиғи түрде кіріктіру, өйткені осы жастағы бала абстрактілі моральдық қағиданы емес, нақты жағдайды қабылдайды және мінез-құлық үлгісін қайталау арқылы үйренеді. Практикада «адал азамат» құндылықтары ең алдымен режимдік сәттерде көрінеді: таңертеңгі қабылдау кезінде шынайы амандасу, тәрбиешінің баланың көңіл күйін ескеріп сөйлесуі, ойыншықты орнына қоюды мәжбүрлеу емес, ортақ жауапкершілік ретінде ұйымдастыру, ас ішу кезінде еңбекті қадірлеу туралы қысқа, бірақ жүйелі тілдік формулаларды қолдану, кезек күту мәдениетін «әділет» тәжірибесіне айналдыру, біреудің затын сұраусыз алмауды ұжымдық ереже ретінде бекіту және ол ережені сақтағаны үшін баланы тек мақтаумен емес, оның әрекетінің мәнін түсіндіру арқылы қолдау. Мұндай тәжірибеде педагог «адалдық» сөзін жиі айтқаннан гөрі, баланың шындықты айтуына қауіпсіз орта құрып, қателік үшін қорқыту емес, түзету мүмкіндігін ұсынғанда құндылық қалыптасатынын назарда ұстайды.

Ойын — құндылықтық тәрбиенің негізгі арнасы, сондықтан тәжірибелік модельде рөлдік

ойындарға ерекше мән беріледі: «дүкен», «емхана», «құрылыс», «қонақ күту» сияқты сюжеттерде әділ бөлісу, еңбек нәтижесін бағалау, келісімге келу, уәде беру және орындау, артықшылықты өзіне тартып алмау сияқты әрекеттер тренажер ретінде қайталанатын. Педагог ойынға «тәреші» болып кірмей, баланың өзара келісім табуына бағыттаушы сұрақтар қояды, мысалы «Екеуіңе де әділ болу үшін қалай бөлсек болады?», «Егер сен уәде берсең, оны орындамасаң досың не сезінеді?» тәрізді тілдік ықпалдар арқылы құндылықты рефлексия деңгейіне көтереді. Бұл тәсіл «Біртұтас тәрбие бағдарламасының» құндылықтарды күнделікті тәжірибеде бекіту логикасымен үйлеседі және бағдарламаның ресми құжатта бекітілгенін ескере отырып, балабақшада да жүйелік енгізуді талап етеді. Сонымен қатар ұлттық-мәдени мазмұнды қолдану — баланың құндылықты «өзінікі» ретінде сезінуін арттыратын тәжірибе: ертегі, мақал-мәтел, дәстүрлі ойындар арқылы адалдық пен ар-ұят идеясы эмоциялық тұрғыда қабылданып, мінез-құлыққа ықпал етеді, ал бұл бағыт ұлттық құндылықтарға негізделген тәрбиенің мемлекеттік дискурспен сабақтастығын күшейтеді.

ПЕДАГОГТИҢ ҚҰНДЫЛЫҚТЫҚ КӨШБАСШЫЛЫҒЫ ЖӘНЕ ҰЙЫМ МӘДЕНИЕТІ: «АДАЛДЫҚ КЛИМАТЫ» ТӘЖІРИБЕСІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Балабақшадағы «адал азамат» құндылықтарын енгізудің табысы педагогтің кәсіби-этикалық ұстанымына тікелей тәуелді, өйткені мектепке дейінгі жаста тәрбиеші — баланың негізгі әлеуметтік «айнасы» және әділдік өлшемін алғаш көрсететін ересек. Тәжірибеде «адалдық климаты» дегеніміз — балаға бағытталған талап пен қолдаудың теңгерімі сақталатын, ережелер баршаға бірдей қолданылатын, салыстыру мен кемсітуге жол берілмейтін, шағымдануды «сатқындық» емес, әділдікке ұмтылыс ретінде түсіндіретін, ал қателік жасаған баланы «жаман» деп таңбалаудың орнына әрекетін түзетуге мүмкіндік беретін орта. Мұндай климат қалыптастыру үшін педагог ұжымдық келісім ережелерін қысқа әрі түсінікті тілмен жасап, оны көрнекі түрде (пиктограмма, сурет) бекітеді және ең маңыздысы — өзі сол ережелерді тұрақты сақтайды: уәде берсе орындау, айтқан сөзі мен әрекетінің сәйкестігін көрсету, балалардың жанжалына «кім кінәлі?» логикасымен емес, «қалай жөндейміз?» логикасымен араласу, еңбекті бағалауда барлық баланың үлесін көру.

Ұйым мәдениеті деңгейінде құндылықтарды енгізу тәжірибесі тәрбиешінің жеке әдістерімен шектелмей, балабақша әкімшілігінің басқарушылық шешімдеріне тіреледі, өйткені ортақ ережелер, этикалық стандарттар, ата-анамен коммуникация нормалары және педагогикалық кеңестегі кәсіби талқылаулар құндылықтардың институционалдық тірегін жасайды. Осы жерде білім беру ұйымдарының қызметі мен тәрбие сапасына қойылатын талаптар білім беру саласындағы құқықтық өріспен үйлесуі қажет, ал білім беру туралы заңнама білім беру ұйымының міндеттері мен құқықтық жауапкершілік

шеңберін бекітіп, тәрбиелік жұмыстың қоғам алдындағы маңызын айқындайды. Практикалық тәжірибеде «адалдық климаты» педагогтер арасында да көрінуі тиіс: бір-бірінің еңбегін иемденбеу, құжат жүргізуде шынайылық, балалардың жетістігін «әдемі есеп» үшін қолдан жасамау, ата-ана алдында ашық және дәл коммуникация ұстану. Бұл ұстанымдар қоғамдағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті ерте жастан қалыптастыру идеясымен де сабақтасып, адалдықты әлеуметтік норма ретінде орнықтыруға қызмет етеді.

ОТБАСЫ-БАЛАБАҚША СЕРІКТЕСТІГІ АРҚЫЛЫ «АДАЛ АЗАМАТ» ҚҰНДЫЛЫҚТАРЫН БЕКІТУ ТӘЖІРИБЕСІ

Мектепке дейінгі жастағы баланың құндылықтық бағдарлары балабақшада қалыптасып қана қоймай, үйде бекітілетінін ескерсек, «адал азамат» құндылықтарын енгізудің шешуші шарты — ата-анамен мақсатты серіктестік. Тәжірибе көрсеткендей, ата-ананың қатысуын тек «жиналысқа келу» деңгейінде қалдырмай, құндылыққа негізделген ортақ әрекетке айналдырғанда нәтиже тұрақты болады, өйткені бала үшін ең күшті тәрбие — сөздің бірлігі: балабақша адалдықты талап етіп, үйде оны елемей немесе керісінше жағдай орын алса, балада құндылық қақтығысы пайда болады. Осы себепті серіктестік тәжірибесінде ата-аналарға арналған қысқа түсіндірме материалдар, күнделікті өмірден алынған ситуациялық кеңестер, «адалдық» тақырыбындағы ертегі оқу және талқылау мәдениеті, отбасы еңбегін бағалауға бағытталған шағын дәстүрлер (үй шаруасына үлес қосу, уәде беру және орындау, кешірім сұрау және кешіру) ұсынылады, бірақ бұл ұсыныстар бақылау емес, қолдау формасында берілуі керек. «Біртұтас тәрбие бағдарламасының» ресми құжат ретінде орналастырылуы және оны білім беру ұйымдарында енгізу жөніндегі міндеттер ата-анамен жұмысты да жүйелеуді талап етеді, өйткені бағдарлама тәрбиені бүкіл білім беру қауымдастығының ортақ ісі ретінде қарастырады. Серіктестік тәжірибесінде ата-аналарға педагогикалық ықпалдың «ұятқа қалдыру» тәсілінен бас тартып, баланың әрекетін түсіндіру, салдарын көрсету, таңдау ұсыну сияқты позитивті тәрбие стратегияларын меңгерту маңызды, себебі «ар-ұят» құндылығы қорқыныш арқылы емес, ішкі жауапкершілік арқылы орнығады. Бұған қоса, мәдени-әлеуметтік контекстті есепке алу тәжірибесі қажет: кей отбасыларда адалдық «өтірік айтпау» деңгейімен шектелсе, енді бірінде «еңбекпен табу», «өзгенің ақысын жемеу», «әділ бөлісу» сияқты кең мағынада түсініледі, сондықтан балабақша ата-анамен ортақ түсінік өрісін жасап, құндылықтың күнделікті тілін қалыптастыруы тиіс. Бұл бағыт мемлекеттік тәрбие саясатының ұлттық құндылықтарға сүйенуімен және қоғамда әділеттілік пен жауапкершілікті күшейту туралы ресми ұстанымдармен үндеседі.

ИНСТИТУЦИОНАЛДЫҚ ЕНГІЗУ: ЖОСПАРЛАУ, РЕСУРСТЫҚ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ЖӘНЕ СӘЙКЕСТІК ТӘЖІРИБЕСІ

«Адал азамат» құндылықтарын балабақшада енгізу тәжірибесі басқарушылық тұрғыда нақты жоспарлау мен ресурстық қамтамасыз етуді қажет етеді, өйткені құндылыққа негізделген тәрбие кездейсоқ іс-шаралар жиынтығына айналса, оның тәрбиелік әсері шашыраңқы болады және тұрақты мінез-құлық дағдысына ұласпайды. Сондықтан институционалдық тәжірибеде жылдық тәрбие жоспары мектепке дейінгі ұйымның үлгілік оқу бағдарламаларымен, мемлекеттік стандарт талаптарымен және «Біртұтас тәрбие бағдарламасының» мақсат-міндеттерімен үйлестіріледі, ал педагогикалық кеңестерде «құндылықтың өлшемі қандай әрекеттен көрінеді?» деген негізгі сұраққа ортақ жауап қалыптастырылады. Бұл жерде заңнамалық сәйкестік те маңызды: білім беру ұйымы құжаттаманы рәсімдеуде, қауіпсіздік пен бала құқықтарын сақтауда, білім беру қызметін ұйымдастыруда құқықтық негіздерге сүйенуі тиіс, өйткені әділет пен адалдық құндылықтары ең алдымен ұйымның өз ісінде көрінгенде ғана балалар үшін сенімді үлгіге айналады.

Практикалық енгізу тәжірибесінде кадрлық ресурс мәселесі жиі туындайды: педагогтердің құндылыққа бағдарланған коммуникация, қақтығысты медиациялау, әлеуметтік-эмоциялық дағдыларды дамыту әдістері бойынша біліктілігі жеткіліксіз болуы мүмкін, сондықтан ішкі әдістемелік қолдау (тәжірибе алмасу, ашық сабақ, коучинг) ұйымдастыру құндылықтарды енгізудің міндетті шарты ретінде қарастырылады. Сонымен бірге мемлекеттік деңгейдегі білім беруді дамыту тұжырымдамалары мен жобалық құжаттар мектепке дейінгі кезеңнің сапасын арттыруды, ата-ананы қолдауды, педагог кадрларын дамытуды басым бағыт ретінде бекітіп отырғандықтан, балабақшадағы «адал азамат» құндылықтарын енгізу осы стратегиялық мақсаттармен де қабысады. Институционалдық тәжірибеде «адалдық» құндылығының формализмге ұрынбауы үшін жоспар мен есеп арасындағы байланыс адал сақталуы қажет: нақты жүргізілген жұмыс нақты көрсетілуі, балалардың жетістігі шынайы диагностикамен дәлелденуі, ал жетпеген тұстар келесі жоспарлауға дерек болуы тиіс; бұл тәсіл басқарудың сапалық цикліне сүйенгенде ғана ұйым мәдениетіне айналады.

НӘТИЖЕНІ БАҒАЛАУ ЖӘНЕ ТҰРАҚТАНДЫРУ ТӘЖІРИБЕСІ: КӨРСЕТКІШТЕР, МОНИТОРИНГ ЖӘНЕ ТӘУЕКЕЛДЕР

Мектепке дейінгі тәрбие нәтижесін бағалау «академиялық өлшеуге» ұқсап кетпеуі тиіс, алайда құндылықтарды енгізу тәжірибесінің тиімділігін түсіну үшін сапалық мониторинг құралдары қажет, өйткені өлшенбейтін мақсат көбіне басқарылмайды. Тәжірибеде «адал азамат» құндылықтарының қалыптасуын бағалау баланың мінез-құлқындағы шағын, бірақ тұрақты өзгерістер арқылы жүргізіледі: шындықты айтуға

ұмтылуы, өз қателігін мойындай алуы, кезек күтуі, бөлісуі, өзгенің еңбегін бағалауы, жанжалды күшпен емес келісіммен шешуге талпынуы, ортақ ережені сақтауы және сақтамаған жағдайда салдарын түсіне алуы. Бұл индикаторларды бақылау үшін педагог қысқа бақылау карталарын, ситуациялық әңгімелесуді, ойын барысындағы бақылауды, бала жұмыстарының портфолиосын және ата-анадан алынатын кері байланысты біріктіретін кешенді тәсілді қолданады, ал алынған деректер педагогикалық консилиумда талданып, түзету жұмысының бағытын айқындайды. Мұндай бағалау тәсілі мемлекеттік стандарттарда көзделетін тұлғалық-әлеуметтік даму нәтижелерімен қабысып, құндылықтың «көрінетін әрекетке» айналуын бақылауға мүмкіндік береді. Тұрақтандыру тәжірибесінде негізгі тәуекелдер ретінде үш мәселе жиі кездеседі: біріншісі — құндылықты ұранға айналдырып, балаға жасына сай емес моральдық лекция оқу; екіншісі — «адалдықты» тек тыйым арқылы түсіндіріп, баланың ішкі уәжін әлсірету; үшіншісі — отбасылық тәжірибемен қайшылық, яғни балабақшадағы әділдік нормалары үйдегі тәжірибемен сәйкес келмеуі. Бұл тәуекелдерді азайту үшін бағдарлама логикасын сақтап, құндылықты ойын мен қарым-қатынаста көрсету, педагогтің өз мінез-құлқын тұрақты рефлексиялауы және ата-анамен серіктестікті жүйелі жүргізу қажет. Халықаралық деңгейде ерте жастағы әлеуметтік-эмоциялық даму мен әл-ауқаттың кейінгі өмір нәтижелеріне ықпалы туралы зерттеулер де дәл осы жүйелілік пен ортаның сапасын шешуші фактор ретінде көрсетеді, сондықтан «адал азамат» құндылықтарын енгізу тәжірибесін әлеуметтік-эмоциялық дағдыларды дамыту контекстінде қарастыру ғылыми тұрғыда негізді.

ҚОРЫТЫНДЫ

Балабақшадағы тәрбие жұмысында «адал азамат» құндылықтарын енгізу тәжірибесі құндылықтарды декларациялаудан олардың күнделікті өмірде көрінуіне дейінгі толық циклді қамтитын жүйелік өзгеріс екенін көрсетеді. Нәтижелі енгізу үшін нормативтік негіздермен (мемлекеттік стандарт, үлгілік бағдарлама, тәрбие саясаты құжаттары) сәйкестік сақталып, «Біртұтас тәрбие бағдарламасының» құндылыққа бағдарланған логикасы ұйымның режимдік сәттері, ойын практикалары, педагогикалық коммуникация және басқарушылық шешімдер арқылы нақты жүзеге асуы тиіс. Педагогтің үлгілік әрекеті мен ұйым мәдениеті «адалдық климатының» тірегіне айналғанда ғана адалдық, әділет, жауапкершілік, еңбекқорлық және ар-ұят баланың ішкі ұстанымына ұласады; ал ата-анамен серіктестік бұл ұстанымды әлеуметтік ортада бекітеді. Осылайша, «адал азамат» құндылықтарын балабақша деңгейінде енгізу — ерте жаста әділдікке сезімтал, шыншыл, жауапкершілікті және қоғамда сенім орната алатын тұлғаның қалыптасуына бағытталған ұзақ мерзімді педагогикалық инвестиция.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. «Адал азамат» біртұтас тәрбие бағдарламасы: ұлттық құндылықтар мен патриотизм негізі // Bilimger.kz. [Электрондық ресурс]. Қолжетімді: <https://bilimger.kz/182494/> (қаралған күні: 22.12.2025). Bilimger.kz
2. 1 қыркүйектен бастап еліміздің барлық білім беру ұйымдарында «Адал азамат» біртұтас тәрбие бағдарламасы іске қосылады // ҚР Оқу-ағарту министрлігі (GOV.KZ). [Электрондық ресурс]. Қолжетімді: <https://www.gov.kz/memleket/entities/edu/press/news/details/1035793> (қаралған күні: 22.12.2025). Государственные Услуги
3. Жоғары оқу орындарынан басқа білім беру ұйымдарына арналған «Біртұтас тәрбие бағдарламасын» бекіту туралы (құжат) // ҚР Оқу-ағарту министрлігі (GOV.KZ). [Электрондық ресурс]. Қолжетімді: <https://www.gov.kz/memleket/entities/edu/documents/details/539827?lang=kk> (қаралған күні: 22.12.2025). Государственные Услуги
4. «Адал азамат» біртұтас тәрбие бағдарламасы білім беру ұйымдарындағы тәрбие жұмысының негізіне айналады // Қазақстан Республикасы Премьер-Министрінің ресми ақпараттық ресурсы. [Электрондық ресурс]. Қолжетімді: <https://primeminister.kz/news/reviews/adal-azamat-birtutas-tarbie-bagdarlamasy-bili m-beru-uyumdaryndagy-tarbie-zhumysynyn-negizine-aynalady-29885> (қаралған күні: 22.12.2025). primeminister.kz
5. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы // Әділет (adilet.zan.kz). [Электрондық ресурс]. Қолжетімді: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2200029031> (қаралған күні: 22.12.2025). Адалет
6. «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасын бекіту туралы» // Әділет (adilet.zan.kz). [Электрондық ресурс]. Қолжетімді: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2200030183> (қаралған күні: 22.12.2025). Адалет
7. «Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңы (жаңартылған) // Әділет (adilet.zan.kz). [Электрондық ресурс]. Қолжетімді: https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z070000319_/z070319_.htm (қаралған күні: 22.12.2025). Адалет
8. «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Қазақстан Республикасының Заңы // Әділет (adilet.zan.kz). [Электрондық ресурс]. Қолжетімді: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1500000410> (қаралған күні: 22.12.2025). Адалет
9. Қазақстан Республикасында мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023–2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын

- бекіту туралы // Әділет (adilet.zan.kz). [Электрондық ресурс]. Қолжетімді: <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P2300000249> (қаралған күні: 22.12.2025). Адалет
10. *Global report on early childhood care and education // UNESCO (UNESDOC)*. [Electronic resource]. Available at: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000390215> (accessed: 22.12.2025). unesdoc.unesco.org
11. *Early Learning and Child Well-being // OECD (PDF)*. [Electronic resource]. Available at: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2020/03/early-learning-and-child-well-being_74042660/3990407f-en.pdf (accessed: 22.12.2025). OECD

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.